

University of Tehran press

Research in Contemporary World Literature

<http://jor.ut.ac.ir>, Email: pajuhesh@ut.ac.ir

p-ISSN : 2588-4131 e-ISSN: 2588 -7092

Intersectional Feminism and Neo-Slave Narratives in Simin Daneshvar's *Savushun* and Toni Morrison's *Beloved*

Azadeh Mehrpouyan ^{1✉} 0000-0001-9036-8762 Elahesadat Zakeri ² 0000-0002-6679-8065

1. Department of English Literature, Faculty of Foreign Languages, Velayat University, Iranshahr, Iran. E-mail: a.mehrpouyan@velayat.ac.ir

2. Department of English Faculty of Arts, University of British Columbia Vancouver, Canada E-mail: elahesadatzakeri@gmail.com

Article Info

Article type:

Research Article

Article history:

Received: 06 July 2023

Received in revised form: 23

February 2024

Accepted: 09 March 2024

Published online: Spring 2025

Keywords:

Gender, identity, culture, neo-slave narrative, feminism.

ABSTRACT

This study investigates the intersecting discourses of feminism and neo-slave narratives through the lens of women's experiences in literature. It examines how these narratives are confronted and revised, focusing on the characterization and attributes of marginalized female protagonists in Simin Daneshvar's *Savushun* (1969) and Toni Morrison's *Beloved* (1987). The analysis explores how these female novelists depict the pain, suffering, discrimination, and oppression experienced by women within patriarchal societies, portraying contemporary forms of female servitude and neo-slavery. Employing a feminist perspective and drawing on modern narrative theory related to neo-slavery, this research article utilizes a library-based methodology to analyze key female characters across four dimensions: their initial portrayal as passive, their subsequent emergence as strong and resolute figures, the societal forces shaping their identities, and their ability to discover their unique positions within these contexts. The findings suggest that colonial/post-colonial and hidden/visible social and cultural layers, coupled with feminist perspectives on the embodiment of experience in neo-slavery, significantly influence the intersection of neo-slave narratives in these novels. This intersectional approach highlights the complexities of gender, race, class, and culture in shaping women's experiences of oppression and their resistance against it. This study contributes to a deeper understanding of the representation of marginalized women in literature and its relevance to contemporary feminist discourse.

Cite this article: Mehrpouyan, A., and Zakeri, E. "Intersectional Feminism and Neo-Slave Narratives in Simin Daneshvar's *Savushun* and Toni Morrison's *Beloved*." *Research in Contemporary World Literature*, 2025, 30 (1), 183-215. DOI: <http://doi.org/10.22059/jor.2024.361845.2440>.

© The Author(s).

Publisher: University of Tehran Press.

DOI: <http://doi.org/10.22059/jor.2024.361845.2440>.

خوانش فمینیسم درهم تنیدگی و روایت‌گری نئوبردگی در سووشون سیمین دانشور و دلیند تونی موریسون

آزاده مهرپویان^۱ الهه سادات ذاکری^۲

۱. گروه زبان و ادبیات انگلیسی، دانشکده زبان های خارجی، دانشگاه ولایت، ایرانشهر، ایران. رایانامه: a.mehrpouyan@velayat.ac.ir

۲. گروه زبان انگلیسی، دانشکده هنر، دانشگاه بریتیش کلمبیا، ونکوور، کانادا. رایانامه: elahesadatzaakeri@gmail.com

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۴/۱۵ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۱۲/۰۴ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۲/۱۹ تاریخ انتشار: بهار ۱۴۰۴ کلیدواژه‌ها: : جنسیت، هویت، فرهنگ، روایت نئوبردگی، فمینیسم.	این مقاله به بررسی گفتمان فمینیسم درهم تنیدگی و روایت‌های نئوبرده از طریق بازگویی تجارب زنان می‌پردازد و اینکه چگونه با روایت‌های نئوبردگی مواجه و بازنگری صورت می‌گیرد. پژوهش حاضر به بررسی شخصیت پردازی و ویژگی‌های شخصیت‌های زن اصلی که در حاشیه‌ی جامعه جای دارد، مطرح می‌شود و به بررسی آن در رمان‌های سووشون سیمین دانشور و دلیند تونی موریسون می‌پردازد. این رمان نویسان زن، دردها و رنج‌های تبعیض و ظلم را در جامعه مردسالاری به شکل جدیدی از بندگی و بردگی زنان در جامعه‌ی امروزی به تصویر می‌کشند. پژوهش حاضر، تجزیه تحلیل شخصیت‌های زن اصلی داستان‌ها در چهار عنصر مختلف از دیدگاه فمینیستی و روایت‌گری برده‌داری نوین، براساس مطالعات کتابخانه‌ای مورد مطالعه قرار می‌دهد. علی‌رغم وجود تفاوت‌ها در سبک نوشتاری و شیوه‌ی داستان‌پردازی، ابتدا زن به‌عنوان موجودی منفعل، مطیع مرد و فرهنگ غالب ترسیم می‌شود، سپس شخصیت‌های زن در دو رمان منتخب، برخلاف جایگاه حاکم بر جامعه، قوی و مصمم به‌نظر می‌رسند و به دلیل توانایی و مقاومتی که دارند، شخصیت‌های زن می‌توانند خویش‌نشان و موقعیت ویژه‌ی خود را بیابند. نتایج نشان می‌دهد که لایه‌های اجتماعی و فرهنگی استعماری/پسااستعماری، پنهان/آشکار، در کنار با تضاد فمینیستی در مورد تجسم تجربه در نئوبردگی، می‌تواند بر تلاقی روایت‌های نئوبرده‌داری در رمان‌ها تأثیر بگذارد.

استناد: مهرپویان، آزاده، و ذاکری، الهه سادات. «خوانش فمینیسم درهم تنیدگی و روایت‌گری نئوبردگی در سووشون سیمین دانشور و دلیند تونی موریسون». پژوهش ادبیات معاصر جهان، ۱۴۰۴، ۳۰ (۱)، ۱۸۳-۲۱۵.

DOI: <http://doi.org/10.22059/jor.2024.361845.2440>

© نویسندگان.

ناشر: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران.

۱- مقدمه

درهم تنیدگی^۱ به شناختی از تجربه‌های منحصر به فرد تبعیض نژادی و ظلمی مربوط می‌شود که از نظر جنسیت، نژاد، طبقه اجتماعی، مذهب و توانایی‌های جسمانی و غیره در حاشیه قرار دارند، اطلاق می‌شود (کوپر ۲۰۱۶). در واقع، چارچوب تحلیلی از صداهایی است که از افرادی به حاشیه رانده شده که مسکوت شده‌اند و شناسایی نظام‌های درهم‌تنیده‌ی قدرت که بر سر همین افراد که بیش از همه در جامعه به حاشیه رانده شده‌اند؛ تأثیرگذارده‌اند. این چارچوب، تحلیلی این چنین در نظر می‌گیرد که شکل‌های گوناگون لایه‌های فرهنگی و اجتماعی مانند طبقه، جنسیت، دین، سن، ناتوانی جسمی و فکری و گرایش‌های جنسی جدا از یکدیگر وجود ندارند بلکه آنها درهم تنیده شده‌اند. نظریه درهم‌تنیدگی که نخست با بررسی سرکوب زنان سیاه‌پوست آغاز و امروزه تحلیلی است که برای همه طبقه‌بندی‌ها و هویت‌های اجتماعی غالب دیده می‌شوند، قابل به کارگیری است (هریس و لئوناردو^۲ ۵۶). درهم‌تنیدگی یک چارچوب تحلیلی برای درک چگونگی ترکیب هویت‌های اجتماعی و سیاسی مختلف یک فرد برای ایجاد حالت‌های مختلف تبعیض و امتیاز است. متقاطع بودن عوامل متعددی از مزیت و مضرات را شناسایی می‌کند (رانیان^۳ ۶). نمونه‌هایی از این عوامل عبارتند از جنسیت، کاست، جنس، نژاد، قومیت، طبقه، جنسیت، مذهب، ناتوانی، وزن و ظاهر فیزیکی (تاکر^۴ ۲۳). این هویت‌های اجتماعی متقاطع و هم‌پوشانی ممکن است هم قدرت‌بخش و هم سرکوب‌کننده باشند (هالی^۵ و همکاران؛ زین^۶ و همکاران). با این حال، پژوهش‌های اندکی با کیفیت خوب برای حمایت یا تضعیف نظریه تقاطع انجام شده است (باوئر^۷ و همکاران ۵). درهم‌تنیدگی، دامنه موج اول و دوم فمینیسم را که عمدتاً بر تجربیات زنان سفیدپوست، طبقه‌ی متوسط و جنسیتی متمرکز بود، گسترش می‌دهد (هوکس^۸ ۵۶) از جمله تجربیات مختلف زنان رنگین پوست، زنان آفریقایی، زنان آسیایی، زنان فقیر، زنان مهاجر، و گروه‌های دیگر. هدف فمینیسم درهم‌تنیدگی جدا کردن خود از فمینیسم سفید با تصدیق تجارب و هویت‌های متفاوت زنان است (آژانس بین‌المللی توسعه زنان^۹).

اصطلاح درهم‌تنیدگی توسط کیمبرل کرنشاو در سال ۱۹۸۹ ابداع شد (کوپر^{۱۰} ۳۸۵)، و توضیح می‌دهد که چگونه سیستم‌های قدرت در هم تنیده بر افرادی که بیشترین حاشیه را در جامعه دارند،

¹ Intersectionality

² Harris & Leonardo

³ Runyan

⁴ Tucker

⁵ Holley

⁶ Zinn

⁷ Bauer

⁸ Hooks

⁹ International Women's Development Agency

¹⁰ Cooper

تأثیر می‌گذارد. طبق گزارش و تعریف آژانس بین المللی توسعه‌ی زنان^۱ در سال ۲۰۲۲ فعالان از این چارچوب برای ترویج برابری خواهی اجتماعی و سیاسی استفاده می‌کنند. تقاطع با سیستم‌های تحلیلی مخالف است که هر محور ظلم را به‌طور جداگانه درمان می‌کند. این نقد شامل تمایل چارچوب به تقلیل افراد به عوامل جمعیتی خاص، (دووینیگ^۲ ۳۸۶) و استفاده از آن به‌عنوان ابزار ایدئولوژیک در برابر سایر نظریه‌های فمینیستی است. تاملیسون^۳ (۹۹۳) اظهار می‌کند که منتقدان این چارچوب را مبهم و فاقد اهداف تعریف شده، توصیف کرده‌اند.

این چارچوب فکری به بررسی تأثیر درهم‌تنیدگی روابط قدرت در قشرهای آسیب‌پذیرتر جامعه نیز می‌پردازد. پژوهش حاضر نیز به بررسی این نوع درهم‌تنیدگی بر روی شخصیت‌های زن رمان‌ها به‌عنوان افرادی در حاشیه و آسیب‌پذیر در جامعه‌ی خود می‌پردازد. از طرف دیگر، طلایی (۴۳۳) اظهار می‌کنند که نقد فمینیست یا نقد زن محور، تنها بررسی شورش زنان علیه مردان یا مردانه عمل کردن آنها در آثار نیست، بلکه به تصویر کشیدن خشونت مردان علیه زنان را نیز شامل می‌شود. اما درهم‌تنیدگی فمینیستی بررسی و تحلیل همه‌جانبه‌تری است. این پژوهش رویکردی را مطرح می‌کند که نمی‌شود برای توضیح اینکه ستم موجود بر زنان از کجا می‌آید، فقط به یک تحلیل تک‌محور بسنده کند، چراکه در واقع افراد به گروه‌های اجتماعی، جنسی، جنسیتی، قومی، مذهبی، و نژادی گوناگون تعلق دارند و این سبب کنش و واکنش روابط اجتماعی با همدیگر می‌شود. در نتیجه تحلیل چند بعدی از شخصیت‌ها ارائه می‌شود.

این مطالعه در تلاش است تا به بررسی فمینیسم درهم‌تنیدگی دو اثر ادبی و تحلیل شباهت‌های ادبی دو قومیت و ملت، بپردازد. این تطبیق و اقتباس، بدون توجه به تأثیر نویسنده بر نویسنده دیگر و با اتکا به نقاط وحدت فکری در ادبیات مقابل، به‌عنوان زیرمجموعه ادبیات تطبیقی دنبال می‌شود (کفافی ۱۷). در این نوع ادبیات، با در نظر گرفتن تفاوت‌های زبان‌شناسی، به مقایسه‌ی اشتراکات و تفاوت‌های برجسته آثار نویسندگان مورد مطالعه، سیمین دانشور و تونی موریسون، پرداخته می‌شود. در این پژوهش، شخصیت اصلی زن و قهرمان داستان در رمان‌های *سووشون* و *دل‌بند*^۴ مقایسه می‌شود تا با تحلیل جنبه‌های هویت اجتماعی، فرهنگی و سیاسی هر شخصیت، با ایجاد الگوهای تبعیض و برتری بین دو رمان از نگاه فمینیسم درهم‌تنیدگی و نئوبردگی^۵ به‌طور مقایسه‌ای مورد بررسی قرار گیرد.

^۱ <https://iwda.org.au/what-does-intersectional-feminism-actually-mean/>

^۲ Downing

^۳ Tomlinson

^۴ Beloved

^۵ Neo-slavery

۲- بحث و بررسی

فمینیسم عموماً بر تاریخ تسلط و سرکوب مردانه در تمام جنبه‌های زندگی تمرکز دارد (مهرپویان و ذاکری ۳۴). مفاهیم فمینیستی در بررسی هویت و شخصیت زن در آثار ادبی به‌عنوان تجلی خاستگاه اجتماعی و فرهنگی، مکانیسم و نتیجه‌ی ادراک و بیان جنسیتی در بستر تعامل بین فردی، اجتماعی و فرهنگی نقش دارد. نقش‌های جنسیتی شخصیت‌ها و هویت زنان در «موقعیت» به دست آمده در بافت فرهنگی و اجتماعی اثر است که به‌طور ضمنی و صریح افراد را در آن دسته‌بندی می‌کند. بنابراین، رفتارهای اجتماعی را در پی رنگ داستان برانگیخته می‌کند (لیندزی^۱ ۴۱).

در نظریه‌ی فمینیستی و رابطه‌ی آن با «موقعیت» نسبت داده شده به جنسیت بیولوژیکی زن و مرد و موقعیت به دست آمده‌ی آنها در جنسیت مذکر و مونث، زنان به‌عنوان افراد تابع، صدای جدی و رسایی نداشته و این به‌عنوان یکی از عناصر فمینیسم در طول تاریخ مطرح بوده است (لوپز-پلیسا^۲ ۳). در این پژوهش، فمینیسم درهم‌تنیدگی شیوه‌ای از گفتمان انتقادی را در نظر می‌گیرد که بر تفاوت‌های جنسیتی تعیین‌شده فرهنگی در تفسیر آثار ادبی تأکید می‌کند و درهم‌تنیدگی روابط اجتماعی جنسیتی، نژادی، طبقاتی، قومی، مذهبی و جنسی به‌عنوان یک نظریه، یک رهیافت شناخت‌شناسانه، یک راهبرد برای دستیابی به عدالت اجتماعی در نظر گرفته شده است. در کل، فمینیسم بر تاریخ تسلط و سرکوب مردانه در تمام جنبه‌های زندگی تمرکز دارد. در حال حاضر تنوع آثار زنان بیش از هر دوره‌ی دیگری است و این نظریه‌ی فمینیسم درهم‌تنیدگی، نمود قابل توجه‌ای در این آثار از نظر طبقه‌ی اجتماعی، قومیت، نژاد، سن و زمینه‌های فرهنگی و زبانی دارد و با هم متفاوت است (مهرپویان و عباس‌نژاد بانهمیر ۲۰۰). مطالعه‌ی این فمینیسم در روایات نئوبردگی، می‌تواند توصیف روشن‌تری از فمینیسم معاصر در اختیار ما قرار دهد. درهم‌تنیدگی را می‌توان به‌عنوان شیوه‌ای برای کمک، به نشان دادن سرکوب شخصیت زنان نیز به کار برد. چونان که هاپینسون^۳ اشاره می‌کند که استدلال فمینیست‌ها مبنی بر آنست که درک درهم‌تنیدگی، عنصر ضروری دستیابی به برابری اجتماعی و سیاسی، بهبود ساختار دموکراتیک، و اجتناب از نئوبردگی است (۷۹). مطالعه‌ی حاضر، نکات برجسته‌ای را در مورد چگونگی تأثیرگذاری رابطه‌ی بین جنسیت و طبقه اجتماعی بر ساختار هویت زن در اثر ادبی به نویسندگی زنان با تجربه‌های دست اول آنها ارائه می‌دهد. به عبارت دیگر، این پژوهش به بررسی این موضوع می‌پردازد که چگونه نویسندگان زن می‌توانند، مسائل، مشکلات، تجربیات، احساسات و عواطف خود را منتقل کنند. با توجه به اینکه ایشان برخاسته از همان جنسیت و همان جامعه به نگارش آثار خود می‌پردازند، بررسی موضوع، از این زاویه حائز اهمیت است.

¹ Lindsey

² López-Pellisa

³ Hutchinson

در حالی که ایران نخستین رمان نویس زن، سیمین دانشور را در دوره‌ی مدرن تجربه می‌کند، در ایالات متحده، تونی موریسون در مورد مشکلات فرهنگی و مسائل زنان، در قالب روایت نئوبردگی می‌نویسد. بررسی فمینیسم درهم‌تنیدگی و روایت‌های معاصر زنان از نئوبردگی از طریق شخصیت‌های زن و رویکردهای متقاطع ضرورت دارد، زیرا فرهنگ، تأثیر قابل‌توجهی بر نگرش و عملکرد جامعه دارد. دنیای ادبی، مستلزم بررسی نقش و هویت در آثار ادبی معاصر است. بدن و باور در شخصیت‌پردازی زنان از نژادها، طبقات اجتماعی و اقشار مختلف، می‌تواند از عناصر کلیدی برای ردیابی در اثر ادبی باشد که منجر به درک و تفسیر موقعیت و شرایط واقعی زنان گردد. هورتون^۱ به روایت‌های پسابردگی اشاره می‌کند، ژانری که او آن را متون ادبی و بصری تعریف می‌کند که قراردادهای پست مدرن را با روایت نئوبردگی ترکیب می‌کند و چارچوب مفهومی بدیعی، برای به تصویر کشیدن بردگی در تولیدات فرهنگی آمریکا در قرن بیست و یکم ارائه می‌کند (۶). هورتون با بررسی شخصیت‌پردازی‌های زنان سیاه‌پوست در این متون این‌طور استدلال می‌کند که آنها به‌عنوان کالاهایی معرفی می‌شوند که شخصیت‌های سیال و پیچیده‌ای را به افراد برده تبدیل می‌کنند که از هویت مدرن و پست مدرن حمایت می‌کند و نشان می‌دهد که چگونه هویت مدرن، تصورات برده‌داران را تغییر می‌دهد. (هورتون ۱۷). به هر حال، پژوهشگران به بررسی جایگاه نئوبردگی به‌عنوان پدیده‌ی جهانی موجود در جامعه‌ی غرب و شرق در آثار ادبی با تأیید بر هویت جنسیتی در تجلی روایی می‌پردازد. پژوهش حاضر، از روشی موازی در مطالعه‌ی ادبیات تطبیقی با رویکرد فمینیستی در پرتو پدیده نئوبردگی استفاده می‌کند. فقدان آگاهی فمینیستی و در نتیجه‌ی سرکوب آگاهی فمینیستی در آثار منتخب: سیمین دانشور، نویسنده‌ی فارسی و تونی موریسون، نویسنده‌ی آمریکایی آفریقایی که موضوع هویت خود، مسائل جنسیتی، و آگاهی فمینیستی را در تجسم‌های فرهنگی و اجتماعی فعلی توضیح می‌دهند. پژوهش حاضر، به دنبال بررسی تأثیر صدای درهم‌تنیدگی و جهانی با نگرش تطبیقی است که از طریق آن به تحلیل شخصیت‌های زن در داستان‌های ایرانی و آمریکایی - آفریقایی از دیدگاه فمینیستی بپردازد. این درهم‌تنیدگی ادبیات تطبیقی، با رویکرد فمینیستی مدرن به درک مسائل معاصر زنان و بردگی نوین در تفسیر آثار ادبی در زبان‌ها و ملل مختلف کمک می‌کند. دانشور و موریسون این موضوعات را در آثار خود در قالب داستان روایت می‌کنند. روایات معاصر برخوردار از انواع مختلفی از سبک‌های نگارش هستند که از رمان‌های رئالیستی مبتنی بر تحقیقات فرهنگی و تاریخی گرفته تا داستان‌های تخیلی، تجربیات پست مدرن، و آثاری که به تلفیقی از این روش‌های متنوع و حوادث

¹ Horton

تاریخی و فرهنگی با یکدیگر می‌پردازند، روایت‌گری برخی از نویسندگان زن، تاریخ نگاریِ مردانه را به چالش می‌کشد و متذکر می‌شود آنچه در تاریخ ثبت گردیده، فاقد درک و تجربه زنانه است. صدای محبوس زنان از تجربه‌هایشان و انگاره‌های زنانگی در شرایط و موقعیت‌های ویژه، مانند جنگ، دوران استعماری و پسا استعماری که در پیش زمینه برخی از رمان‌های نگارش شده توسط نویسندگان زن یافت می‌شود، نوعی روایت تاریخی را بازمی‌جویند (ارزاقی و همکاران ۱۳).

این پژوهش در مورد فمینیسم و فمینیسم درهم‌تنیدگی در دوران پسامدرنیسم با تمرکز ویژه بر دو نویسنده زن از ادبیات شرق و غرب: سیمین دانشور و تونی موریسون، با تکیه بر رویکرد نئوبردگی در غرب انجام شده است. کتاب *دلبند تونی موریسون و سووشون سیمین دانشور* از منظر فمینیستی و فرهنگ ظلم ستیزی و نئوبردگی با هم مقایسه می‌شوند. پژوهشگران این پژوهش به ارزیابی تطبیقی از طریق مطالعه‌ی کتابخانه‌ای، مرور بر ادبیات تطبیقی موجود در این زمینه موضوعی و روش توصیفی تحلیلی پرداخته‌اند. پژوهشگران، نخست مفاهیم و مبانی نظری نوین از فمینیسم درهم‌تنیدگی و بردگی نوین را در حوزه‌ی طرح مسئله و بررسی پیشینه تعریف و تدوین کردند و با بررسی ادبیات تحقیق، به نوآوری در پژوهش پرداخته‌اند. تفاوت زن در جوامع، فرهنگ، باورها، بدن، رفتارها، ارزش‌ها، هنجارها، سنت‌ها و جهان‌بینی مردسالارانه، به‌عنوان عوامل و مؤلفه‌های اصلی، در بررسی روایت‌های نئوبردگی تعیین شده‌اند. علاوه بر این، مطالعه ادبی تطبیقی - تحلیلی شخصیت اصلی زن، نشانی از بی‌مرزی در زبان، ادب و فرهنگ است و می‌تواند منجر به بازسازی و ترویج هویت ملی نیز شود؛ بنابراین، این مطالعه تطبیقی به‌منظور ایجاد ارتباط بین فرهنگ‌ها از سطح ملی به سطح جهانی به کار رفته و نگرشی جهانی به فمینیسم درهم‌تنیدگی و روایت‌های نئوبردگی را ارائه می‌دهد.

استفاده از اصطلاح نئوبردگی در آثار اشرف رشدی^۱ (۳) با به‌کارگیری آن توسط بل^۲ (۲۸۹) در تقسیم‌بندی دوره‌های زمانی، و تمایزاتی که بین انواع سبک‌های داستانی و شکل ادبی قائل شده‌اند، متفاوت است. رمان‌های تاریخی، واقع‌گرایی اجتماعی^۳، واقع‌گرایی جادویی، تبارشناسی^۴، و طرسی^۵ برای شناسایی رده‌بندی‌ها است. کایزر^۶ (۲۴) عنوان توصیفی را برای «روایت‌های معاصر برده‌داری»^۷ پیشنهاد می‌کند و این‌گونه، به بحث در مورد آن می‌پردازد که آثار ادبی خودشان، درباره‌ی ماهیت و شکل‌گیری موضوعات در نظام برده‌داری، و در حال حاضر، با استفاده از شخصیت‌های برده و شرایط

^۱ Ashraf Rushdi

^۲ Bell

^۳ Social Realism

^۴ Genealogical Novel

^۵ Palimpsest

^۶ Keizer

^۷ Contemporary Narratives of Slavery

برده‌داری، تحت عنوان نقاط ثقل، تئوری ارائه می‌کنند. اسمیت^۱ (۱۸۶) به کشف چگونگی روایت نئوبردگی یا آنچه که نویسنده آن را «ادبیات گذشته‌نگر در مورد برده‌داری» می‌نامد، می‌پردازد، که برخاست از ساختار روایی به زبان اول شخص است، که گواهی بر تصویر واقع‌گرایانه از برده‌داری می‌دهد و به چگونگی وجود روایت‌های مدرن در اشکال مختلف اشاره می‌کند. اسپاولدینگ^۲ (۲۵) طی شیوه‌ای مشابه بر «اصلاح تاریخ‌نگاری برده‌داری»^۳ در آنچه نویسنده‌ی آن را «روایت برده‌پسامدرن»^۴ می‌نامد، تأکید می‌کند که شامل روایت سوم شخص، طنز، نقض و داستان‌های علمی تخیلی، مملو از چند صدایی، شکاف‌های زمانی، خاطره‌انگیزی، جابه‌جایی‌ها و عوامل تخیلی است. با توجه به تأکیدات مورفی^۵؛ کنون^۶ (۷۳) دیدگاه‌های معاصر از روایت برده‌داری از زبان اول شخص از بازماندگان کار اجباری در حال حاضر، ارائه می‌کند.

با توجه به موضوع پژوهش حاضر، مطالعه تحت عنوان مطالعه‌ی تطبیقی مشابهی با دو مورد مطالعاتی مذکور یافت نشد. در عین حال، مواردی در رابطه با هر دو رمان منتخب به‌صورت جداگانه و تک یا در مقایسه موارد غیر وجود دارد که با رویکرد و دیدگاه‌های متفاوتی مورد بررسی قرار گرفته‌اند. بیاد و قیطاسی (۲۵۱) گفتمان‌سازی و منازعات گفتمانی در رمان دلبند از تونی موريسون را مطالعه کردند. رضایی و مرندي (۲۱) ذهنیت‌گرایی^۷ آمریکایی‌های آفریقایی‌تبار در رمان دلبند اثر تونی موريسون را مورد بررسی قرار دادند. طی بررسی «تصویر زن در آثار دانشور» نویسندگان زن به تحلیل داستان‌های دانشور و ارائه‌ی رده‌بندی اجتماعی از منظر زنان در آثار دانشور پرداختند (عباس زاده و طاهرلو ۳۱-۵۰). در شوهر آهو خانم، نویسنده قهرمان هر دو داستان زن است که از نظر نوع شخصیت‌پردازی و کنش‌های داستانی تحلیل شده است (کهدوی و شیروانی ۷۱-۸۶). در «قهرمان مسئله دار در رمان‌های مدیر مدرسه و سووشون»، قهرمان‌های هر دو داستان از منظر قهرمان مسئله دار تحلیل می‌شوند و به توضیح و بررسی درگیری‌ها و مشکلات هر دو پرداخته می‌شود (عبدالمطلب و حسن زاده میرعلی ۱۴۶-۱۲۵). آتش سودا در تحقیق «سیر تحول زن و اسطوره از رمان سووشون تا داستان مارو مرد» (۱۰۳-۹۶)، به تحلیل روند تغییر شخصیت زن، در دو اثر دانشور پرداخته است. محقق در «ادبیات و رویکرد اصالت در زنان» به تحلیل متن عدم وجود پرداخته است (سرمنشی ۷-۳۳). هیرا (۱۴۲۳-۱۴۱۹)

¹ Smith

² Spaulding

³ Reformation of the Historiography of Slavery

⁴ Postmodern Slave Narrative

⁵ Murphy

⁶ Kennon

⁷ Subjectivism

به تحلیل جنسیتی دل‌بند و سولا^۱ آثار تونی موريسون به همراه مروری بر داستان و بررسی مشکل هویت جنسیتی در فرهنگ آفریقایی-آمریکایی پرداخته است. سایه^۲ (۱۳) به گسترش هویت زن در روایت‌های نئوبردگی تونی موريسون اشاره کرد. این پژوهشگر اظهار می‌نماید که هویت به کیفیت‌ها و ویژگی‌ها، روابط اجتماعی، نقش‌ها و عضویت در گروه‌های اجتماعی مربوط می‌شود و تعیین‌کننده‌ی آنست که هر فرد چه کسی است. همچنین، هویت می‌تواند به واسطه‌ی مجموعه عناصری که تابع درون و برون فرد باشد، مانند رنگ پوست، جنسیت، اولویت‌های جنسی، مذهب، زبان، حرفه و غیره ایجاد شود. داس^۳، طی مطالعه‌ای درباره‌ی «فمینیسم و قومیت در رمان‌های تونی موريسون» به توضیح مفاهیم فرهنگی و اینکه چگونه امواج انحصاری فمینیسم طی قرن‌ها در جهت آزادی زنان و ایجاد جایگاهی برای زنان در جامعه تلاش کرده‌اند، می‌پردازد. هریسون^۴ در پروژه‌ی تحقیقاتی دیگری تحت عنوان «تونی موريسون و فمینیسم سیاه» داستان موريسون را به عنوان فردی ارزشمند در سبک فمینیست سیاه‌پوست قرار داد. مامبرول^۵ این‌طور پیشنهاد می‌کند که تونی موريسون به کاوش نبرد بین جامعه و فرد پرداخته است. در عین حال موريسون نشان می‌دهد که چگونه کسی که از فشارهای اجتماعی سرپیچی می‌کند، می‌تواند به واسطه‌ی بهره‌مندی از دارایی‌های جهان طبیعت، مبتنی بر احساس تداوم درونی خانواده و پیشینه‌ی افراد، خواست‌ها و منابع مختلف غیرقابل توصیف قدرت و روان خود را بازسازی نماید. اکرام^۶ (۲۰۱۸، ۸۱۷۶) در آثار دل‌بند و خدا به کودک کمک می‌کند^۷ به تحلیل تصویرسازی عوامل مادری و نژادپرستی با کمک فمینیسم می‌پردازد. به هر حال، پژوهش حاضر به بررسی فمینیسم و درهم‌تنیدگی و روایت‌گری ظلم و نئوبردگی از طریق بازگویی تجارب زنان در رمان و همچنین با بررسی روایت‌گری تبعیض و نئوبردگی معاصر و چگونگی برخورد شخصیت‌های زن داستان با آن می‌پردازد. به مطالعه و تحلیل شخصیت پردازی و ویژگی‌های شخصیت‌های زن اصلی به حاشیه رفته، رمان‌های منتخب سووشون و دل‌بند پرداخته می‌شود. نویسندگان زن این رمان‌ها، آلام و رنج‌های تبعیض در جامعه مردسالاری که شکل نوینی از بردگی و بردگی زن در جامعه‌ی معاصر ظاهر گشته را در ذهن خواننده مجسم می‌کنند.

¹ Sula

² Saighoe

³ Doss

⁴ Harrison

⁵ Mambrol

⁶ Ikram

⁷ God helps the Child

شخصیت‌های اصلی زن در سووشون سیمین دانشور و دل‌بند تونی موریسون به واسطه‌ی مطالعه‌ی ادبی تطبیقی در چارچوب رویکرد درهم‌تنیدگی فمینیستی و دیدگاه‌های روایی نئوبردگی در شش عنصر مختلف تحلیل می‌شوند (تصویر شماره ۱)

تصویر شماره ۱. عناصر رویکرد درهم‌تنیدگی فمینیستی و دیدگاه‌های روایی نئوبردگی

۱. فمینیسم و برده‌داری نوین در سووشون موضوع روایت سووشون از دیدگاه فمینیستی

موضوع رمان سووشون وضعیت متفاوت جامعه‌ی ایران طی سال‌های جنگ جهانی دوم است. نیروهای استعماری به واسطه‌ی برخی جنبش‌ها و فعالیت‌ها تلاش در نفوذ بیشتر در ابعاد فرهنگی و سیاسی اجتماعی طی آن سال‌ها در شهر شیراز داشتند. به عنوان مثال، مدرسه انگلیسی - که بهترین مدرسه شیراز بود - وجود داشت که ارزش‌های فرهنگی و مذهبی انگلیسی را به دانش‌آموزان آموزش می‌داد. انگلیسی‌ها علاوه بر مدرسه، در بیمارستان خود بنام مرسلین نیز تلاش داشتند دین خود را بین ایرانیان تبلیغ کنند. دانشور (۱۹) در این رمان بر عنصر دعوا و اهمیت آن در بیداری آگاهی عمومی تأکید می‌کند که در نهایت منجر به بیداری و آگاهی مردمی می‌شود که در این شهر به عنوان شاعر

متولد می‌شوند اما شعرشان کشته می‌شود و قهرمانان شناخته می‌شوند (حاجی آقابابایی و صالحی ۴۴). دانشور همه‌ی داستان را در این موقعیت با محوریت شخصیت اصلی زن خود پیش می‌برد. دانشور تلاش کرد تا بی‌عدالتی‌های زیادی را در جامعه‌ای که برایش طاقت فرسا می‌نمود، تفسیر کند و با آنها مبارزه کند. به‌عنوان مثال شخصیت زن اصلی داستان مورد مطالعه، زری پس از خاکسپاری همسرش یوسف، که از دادن مازاد محصولات کشاورزی به اشغال‌گران نظامی انگلیس، سر باز زده بود و نیز از تحویل محموله‌های غله به انگلیسی‌ها امتناع نموده و ترجیح داده بود که مازاد غله را به مردم قحطی زده شیراز بدهد، با تمامی ویژگی‌های محافظه‌کارانه شخصیت اصلی، در حفظ امنیت خانواده در طول داستان، اما در پایان داستان وی به مبارزه با بی‌عدالتی استعماری، برمی‌خیزد. جایی در میانه‌ی داستان با میل نه چندان قوی به مبارزه علیه بی‌عدالتی حاکم اما با حمایت محافظه‌کارانه ای که نسبت به حداقل خانواده خود دارد، زری گریه‌کنان بیان می‌کند: «هر کاری می‌خواهند بکنند اما جنگ به لانه من نیاورند و به من چه مربوط که شهر شده عین محله مردستان... شهر من، مملکت من، همین خانه است اما آنها جنگ را به خانه من می‌کشاند...» (دانشور ۱۸-۱۹).

روایت بردگی نوین نقش زری در سووشون

زری زنی زیبا و لاغر اندام و حدود ۳۰ ساله است. پدرش میرزا علی‌اکبر خان کافر، بهترین معلم زبان انگلیسی شهر بود. زری زنی تحصیل کرده است که در مدرسه انگلیسی شهر درس خوانده و به‌عنوان فردی که زبان انگلیسی را به خوبی می‌داند در شهر شناخته شده است. وی با یوسف، ملاک معروف شیراز ازدواج می‌کند و صاحب سه فرزند می‌شوند: یک پسر (خسرو) و دو دختر دوقلو (مینا و مرجان). زری قبل از ازدواج از افراد فقیر جامعه به شمار می‌رفت اما پس از ازدواج وضعیت اقتصادی او بهتر شد. او عاشق شوهر و فرزندانش است و تنها آرزویش حفظ آرامش خانواده است. خانواده در اولویت اول و آخر وی است و خود را در نظر نمی‌گیرد. در تمام مدتی که زری با یوسف زندگی می‌کند، شخصیت منفی زری منفعل و ترسو است که نشانه‌های نئوبردگی در سبک زندگی او در داستان به دلیل فرهنگ حاکم بر جامعه آن زمان است که همه این موارد، وی را به سمتی سوق می‌دهد که بی‌تردید در جایگاه دوم در قبال تعهداتش نسبت به خانواده‌اش تلقی می‌شود. شواهدی از ترس در گفتار زری در داستان یافت می‌شود مانند: «خسرو که رفت، به خودش و اجدادش و ترسش و مدرسه‌اش و بی‌عرضگی‌اش و عزت‌الدوله لعنت فرستاد» (دانشور ۹۴). و زری از دست خود ناراحت می‌شود و خود را برای ترسو بودن شمات می‌کند: «تقصیر بی‌عرضگی خودم است.» (دانشور ۶۰).

زری در میان داستان بدین صورت به برخوردهای یوسف پاسخ می‌دهد:

«زری می‌اندیشید که ترسو یا شجاع، با شیوه‌ی زندگی و با تربیتی که او را برای چنین زندگی آماده ساخته، محال است بتواند دست به کاری بزند که نتیجه‌اش بهم خوردن وضع موجود باشد.

آدم برای کارهایی که بوی خطر از آنها می‌آید، باید آمادگی روحی و جسمی داشته باشد و آمادگی او درست برخلاف جهت هر گونه خطری بود. می دانست نه جرأتش را دارد و نه طاقتش را. اگر این همه وابسته بچه ها و شوهرش نبود، باز حرفی. نوبرها و لمس‌ها و گفت و گوها و چشم در چشم دوختن‌ها از یک طرف و شاهد شکفتن‌ها بودن از طرف دیگر... و چنین آدمی نمی‌تواند دل به دریا بزند.» (دانشور ۱۹۲-۱۹۳)

اما پس از مرگ یوسف، این ویژگی‌ها تغییر کرد و شجاعت جایگزین آن شد و ارائه خدماتی که پیش از این، بر او تحمیل شده بود را کنار گذاشت، حتی به مبارزه با استعمارگران پرداخت. فداکاری، وفاداری، نجابت، امانتداری، عشق به همسر و فرزندان، شجاعت و مقاومت در برابر ظلم از ویژگی‌های مثبت زری است. زری پس از ازدواج با یوسف دارای نقاط منفی است که یکی از آنها استراق سمع است. از دیگر ویژگی‌های منفی زری می‌توان به از دست دادن شخصیت او در برابر شخصیت یوسف اشاره کرد. زری همیشه از زبان یوسف صحبت می‌کند و به همین دلیل است که فرزندانش به‌ویژه خسرو فقط از پدرشان اجازه می‌گیرند و همیشه نظر پدر را می‌جوید نه مادرشان.

یکی از نمودهای نئوبردگی، بندگی در باور و ایده است که در این رمان، شخصیت اصلی، برده سایر شخصیت‌های مذکر است و فاقد استقلال عقیده به‌ویژه نسبت به شوهرش است و در گفتار خود از حرف‌های شوهرش استفاده می‌کند نه از واژگان خودش. نمونه دیگری از نئوبردگی زنان، در فرهنگ خانواده‌ها یافت می‌شود. به‌عنوان نمونه، زری بدون یوسف مجاز و قادر به انجام کاری نیست. زری حتی نمی‌تواند فرزندان را به هوا پرتاب کند و مانند یوسف با آنها بازی کند. در نمونه‌ی دیگری، داستان از این قرار است که مینا به مادرش گفت: «دستان پدرم آنقدر بزرگ است که این کار را انجام دهد، اما دستای تو خیلی کوچک است و نمی‌توانی این کار را انجام بدهی، بگذار دستایت بزرگ شوند...» (دانشور ۵۷). یعنی زری حتی نمی‌تواند با بچه‌ها بازی کند و آنها را سرگرم کند. تا زمانی که دستان یوسف در کار است، دستان زری کوچک می‌ماند. اما زمانی که یوسف کشته شد، زری ناگهان بزرگ شد. می‌توان، این‌طور اظهار داشت که ویژگی‌های منفی زری زمانی که او به یک مرد وابسته است و هویت مستقل خود را به‌عنوان یک زن از دست بدهد، ظاهر می‌شود. او با حضور یوسف، خود را کامل فرض می‌کند. دروغ گفتن، یکی دیگر از نقاط منفی زری پس از ازدواج است. زری قبل از ازدواج از این که چگونه دیگران می‌توانند به راحتی دروغ بگویند، تعجب می‌کند در حالی که بعد از ازدواج به راحتی دروغ می‌گوید و حتی به فرزندانش دروغ گفتن را یاد می‌دهد.

شخصیت‌پردازی زری از منظر درهم‌تنیدگی فمینیسم

طبق روند داستان از ابتدا تا انتها، زری شخصیتی پویا است. شخصیت زری در پایان رمان دستخوش تغییر بزرگی می‌شود و با شخصیت پیشین هنگامی که با یوسف زندگی می‌کرد، تفاوت اساسی دارد. او از حالت انفعال و اطاعت کورکورانه و بردگی بدن و باور خود خارج می‌شود و به زنی فعال و آزاد تبدیل می‌شود. در نهایت، مرگ ناگهانی یوسف و سخنان حکیمانه دکتر عبدالله‌خان، زری را به کشف راهی می‌کشد که پس از ازدواج گم کرده بود. زری در برابر رفتار دیکتاتوری برادرش مقاومت می‌کند و مصمم است که مراسم طواف پیکر شوهرش را انجام دهد. دانشور باورهای خودش را به‌عنوان نویسنده زن به قهرمان داستان منتقل می‌کند. در یکی از مصاحبه‌هایش با میلانی، منتشر شده در سالگرد سیمین دانشور (۳) می‌گوید: «من خودم پناه خودم هستم و از ازل روی دو پای خودم ایستاده‌ام. من پناهی نمی‌خواهم. باید بگویم، مرد پناهی نیست. پیام من به زنان ایران و جهان این است که خودتان را تا این اندازه به مردان نچسبانید و مثل عشقه وجود مرد را خشک نکنید. به دور درخت مرد نیپیچید و خودتان باشید» (۳). رمان‌نویس وابسته و محافظه‌کارانه را نیز نوعی برده‌داری اما به شیوه‌ای جدید می‌داند و از زنان جهان دعوت می‌کند تا خود را از قید و بندهای مرئی و نامرئی نئوبردگی، رها سازند. دانشور شخصیت اصلی زن داستان را نه تنها از لحاظ فرهنگی و اجتماعی دچار دگرگونی می‌کند بلکه از جنبه آگاهی سیاسی در حوزه‌ی استعماری نیز در وی ایجاد تحول می‌کند.

ترسیم زن در سووشون

دانشور موفق به بیان جلوه‌های جدید نئوبردگی زنان و ستمی که در تمام مراحل زندگی بر زنان اعمال می‌شود، شده است. زری گفت: «شاید هم از روز اول ترسو بوده‌ام و خودم هم نمی‌دانم. من، چندین بار جلوی همان خانم مدیر ایستادگی کردم، بی‌آنکه بدانم اسم کاری که می‌کنم ایستادگی یا شجاعت است آن روز که روزه مهری را خوردنش داد همه بچه‌ها از ترسشان در رفتند، اما حالا...» (دانشور ۱۳۰). نقش انفعالی دختران و گروه به حاشیه رانده شده، نیز واضح است؛ فعالیت دختران در این داستان محدود به آنچه که داخل خانه اتفاق می‌افتد (تماشای نان پختن سکینه نان‌بند)، بازی در خانه و رفتن با مادرشان به خانه‌ی مهرانگیز برای مراسم مذهبی و دوره‌هایی با این مضامین، است. بنابراین، دختران با جامعه خود بیگانه شده‌اند در حالی که پسران در متن جامعه حضور دارند و به دلیل جنسیت خود، قدرت و اجازه ابراز وجود دارند.

دنیای سیاست، که بخشی از جهان تحت سلطه مردان است، برای زنان ناآشنا است: از زنان به‌واسطه‌ی وقایع جامعه به حاشیه رانده شده‌اند و تنها تماشاگر هستند، تماشاگران نئوبردگی خود. در همه جای رمان می‌توان شاهد ستم بر جنس دوم بود (حاجی آقابابایی و صالحی ۴۴۰). در سووشون، خوانندگان با زنان دیوانه در مرکز بهداشت روان نیز آشنا می‌شوند و زری که هر دو هفته یک‌بار به‌عنوان خیر، برای آنها نان خانگی و خرما درست می‌کند. وصف این زنان، توصیفی از جامعه‌ی بیمار آن زمان

است. به دلیل فضای حاکم بر جامعه، تنها در مرکز بهداشت روان است که زنان فرصت دارند هرچه می‌خواهند بیان کنند. برای زنان دیوانه تنها راه‌هایی از وضعیت کنونی، مرگ است. یکی از بیماران، خانم آموزگاری است که خودکشی می‌کند و خانم فتوحی و خانم مسیحا دم (اعضای مرکز بهداشت روان) نیز آرزوی مرگ خود را می‌کنند. زنان در سووشون به دنبال آزادی و حقوق برابر با مردان نیستند. فقط خانم فتوحی از آزادی زنان می‌گوید و جامعه او را زنی دیوانه می‌پندارد. او قبل از آشفته‌گی روحی خود در روزنامه‌های محلی در مورد حقوق زنان و ستم مردان مقاله می‌نوشت، اما از آنجا که مردان جامعه نمی‌توانستند چنین زنی را بپذیرند، در نهایت به‌عنوان نماد دیگری از اجبار به پذیرش بردگی باور و عقاید دیوانه شد. رمان نویس به وضوح ترکیب هویت‌های اجتماعی و سیاسی زن را برای ایجاد شیوه‌های مختلف تبعیض و امتیاز به تصویر می‌کشد.

زری می‌تواند تصویری از زن ایده آل باشد، او همسری آرام، نجیب، مهربان، صبور، آگاه، خانواده دوست، تحصیل کرده و دارای نوعی فعالیت اجتماعی و آشنا به آداب معاشرت است. در بخشی از داستان، او مستقل، شجاع و بی‌پروا می‌شود و تلاش می‌کند خود را از نئوبردگی تحمیلی رها کند و در مقابل رفتار دیکتاتوری مردان جامعه و ستم استعمارگران وقت بایستد. تصویر زری پس از مرگ یوسف تقریباً مشابه تصویر دانشور از زن ایده آل است اما دوباره زری دقیقاً زن ایده آل نویسنده نیست، بلکه زن ایده آلی از دیدگاه مردان است که نماد دیگری از نئوبردگی را می‌توان در آن یافت. دانشور در رمانش تلاش کرده زری را به زن ایده آل تبدیل کند.

۲. فمینیسم و نئوبردگی دل‌بند

موضوع روایت دل‌بند از دیدگاه نئوبردگی و هم تنیدگی فمینیستی

دل‌بند در حالی که داستان وجود زنی سیاه پوست به نام ست^۱ را از روزهای قبل از جنگ داخلی و برده‌داری که در کنتاکی برده بود، تا دوران او در سینسیناتی، اوهایو، در سال ۱۸۷۳ شرح می‌دهد، به ارزیابی میراث نامطلوب برده‌داری و نئوبردگی می‌پردازد. اگرچه، ست آنجا به‌عنوان زنی آزاد زندگی می‌کند، اما به‌واسطه‌ی به یاد آوردن خاطراتی از آسیب‌های روحی و روانی ناشی از دوران بردگی، در بند است. تونی موریسون از خواننده خود می‌پرسد که آیا ارتکاب به قتل ست برای کودک خود، ناشی از غیرانسانی بودن سیستم وحشتناکی است که او را به انجام این عمل سوق می‌دهد؟ نوعی نئوبردگی نیز در تعبیر مادری ظالمانه، پدیدار می‌شود. نویسنده به‌منظور بهبود فمینیسم جدید در قالب فمینیسم درهم تنیدگی، ابزاری را برای محافظت از باور و بدن زنان ایجاد می‌کند. طی دوران درون‌نگری و خود

¹ Sethe

تأیید، زنان مدرن باید پژواک صدای خود را بشنوند، و بازتاب خود را در آینه جهان ببینند تا اعتبار هویت و ارزش خود را تأیید نمایند. روایت نئوبرده و فمینیسم در همتیدگی، همه وحشت فراگیر زن را در شرایط نئوبردگی و بحران هویت در نظر می‌گیرد و در قالب چارچوبی تحلیلی برای شناسایی نظامات درهم‌تنیده قدرت که بر زنانی که بیش از همه در جامعه به حاشیه رانده شده‌اند اثر می‌گذارد. با گذشت زمان و تغییر شرایط، لغو برده‌داری فیزیکی در نهایت نیاز به روایت‌های برده را از بین برد (تیلو^۱ - ۳۲- ۴۷). دلبند و شخصیت اصلی آن نمونه‌ای از روایت‌های نئوبردگی است و موریسون چالش‌های مربوط به موضوع چگونگی ساخت هویت زن را ارائه می‌دهد. به‌واسطه‌ی ارائه‌ی برخی از شخصیت‌های زن اصلی، می‌توان تأیید نمود که چگونه زن، می‌تواند فردیت و خویشتن خویش را در قبال تصاویر کلیشه‌ای توسعه‌یافته و اجتماعی از زن، توسعه ببخشد. همه جنبه‌های تبعیض‌آمیز هویت اجتماعی از جمله جنسیت، نژاد، طبقه، و جنسیت با هم همپوشانی دارند.

ست در دلبند روایت نئوبردگی

شخصیت اصلی به نام ست برده سابق است که در مزرعه‌ای دوردست به دنیا آمده که به سختی آن را به یاد می‌آورد، او نوزاد زن برده آفریقایی است که هویت مادرش برای وی نامشخص است. چراکه وقتی نوجوان بود، او را به سویت هوم^۲ آوردند، جایی که مردی به نام هالی^۳ را به‌عنوان شوهر خود برگزید. ست چهار فرزند دارد، وقتی که با پای پیاده و به تنهایی از سویت هوم فرار کرد، چهارمین فرزند خود را باردار بود. هنگامی که آموزگار مدرسه، که نگهبان سویت هوم بود به‌طور وحشیانه‌ای، او را ردیابی کرد، ست تلاش کرد کودکان خردسال خود را بکشد تا دیگر بار آنها را به‌عنوان برده نبیند. ست تصمیم می‌گیرد دختر بچه‌اش را بکشد، تا اینکه اجازه دهد او در آینده به‌عنوان برده دختر، وحشت را بر بدنش و بر احساسش که در بردگی سپری می‌شود، تجربه کند. ست با گذشته‌ی خود، در ارتباط است، اما دیگر هیچ تمایلی برای صحبت در مورد آن ندارد، هرچند که با دقت تمام آن را در ذهنش زنده نگه می‌دارد. چندگانگی هویت دلبند وجود دارد و باید بیان کرد این موضوع تا جایی است که در مورد او مرز بین مادر و فرزند قدری مبهم می‌شود و این مسئله در مورد ست نیز صدق می‌کند (نوراللهی و احمدزاده ۱۲). «دلبند در حالی که بالای سر ست خم شده بود، هم‌چون مادر و ست مانند کودکی بهانه‌جو به نظر می‌رسید...، هرچه دلبند بزرگ‌تر می‌شد ست کوچک‌تر می‌شد» (موریسون ۲۵۰). پایین نگه داشتن ارزش ست در شرایط غیرانسانی همراه با شکنجه و شلاق، کار اجباری بدون دستمزد وی در سویت هوم و اعمال استثمار از طرف هالی با سواستفاده‌های جنسی و اجبار و زور در تمام امور و همچنین سایه استثمار در مراحل گوناگون زندگی ست از تولد، کودکی، بزرگسالی، زنانگی، بیماری،

¹ Taylor

² Sweet Home

³ Halle

رابطه جنسی، حاملگی، زایمان، و مرگ همان طور که در مثال های بالا در روایت خود داستان آمده، از نشانه های نثربردگی در این رمان محسوب می شود.

حضور ست در منزل سفیدپوستان که صاحب خانه سوویت هوم نام گذاری کرده بود به این صورت روایت می شود: «او می بایست هر روز یک دسته سنگ به آشپزخانه خانم گارنر ببرد تا بتواند در آن کار کند و کمی احساس کند که گوش ها از آن خودش است. آخر او واقعاً می خواست زشتی چیزها را بگیرد» (موریسون ۴۰). از نظر ست، عمل جنایتکارانه ای که مرتکب شده، الهام از شهود برای دفاع از فرزندانش بوده است. به واسطه ی چنین دیدگاهی، عمل مجرمانه وی به رفتاری همراه با محبت، انسانیت و مسئولیت، رفتاری برای محافظت از معصومیت، فضیلت و زیبایی کودک تبدیل می شود. ضمن آنکه، طبقه اجتماعی در فرهنگ غالب آن زمان به واسطه ی عوامل دیگری مثل رنگ، جنسیت، ثروت و اصل و نسب، تأیید می شد. این عوامل منجر به تجربه جدیدی از نابرابری و نثربردگی را فراهم می شوند. نویسنده بازگو می کند که تاریخچه خشونت و تبعیض سیستماتیک، نابرابری های گسترده ای ایجاد کرده است و تأثیرات آنها در نسل های بعدی ادامه دارد.

این رمان به ما نشان می دهد که چه اتفاقی برای ست، خانواده اش و دیگر بردگانی که در مزرعه کار می کنند، افتاده است. روایتی از اینکه ست مورد بدرفتاری و تجاوز قرار گرفت. پس از تلاش برای فرار از مزرعه، نوزاد خود را کشت و تلاش کرد بقیه فرزندانش را بکشد. شوهرش دیوانه شد و دیگر بردگان زندگی بدی داشتند. ست در جنوب عمیق به عنوان یک برده مزرعه به دنیا آمد. وی به سختی به یاد می آورد که مادرش (به نام خانم) به دار آویخته شده باشد و یک زن تک دست که با مادر ست از آفریقا سفر کرده بود و پرستار او بود. ست در مزرعه سوویت هوم در کنتاکی کار می کرد و در آنجا با برده همکارش به نام هالی ساگز ازدواج کرد.

ست فردی مغرور، مستقل، جدی، قوی و زنی نجیب همراه با عشق و حمایت مادرانه است که به طور قابل توجهی برای فرزندانش فداکاری می کند. ست در اقدامی از روی عشق و امنیت مادرانه اقدام به قتل فرزندانش کرد. به عنوان زنی با اراده آهنین و بسیار قوی است که نه تنها توسط روح دختر بچه مرده اش، بلکه با کمک بهره گیری از خاطرات زندگی، خودش به عنوان برده نیز تسخیر شده است. در حالی که ست از منابع پربار وحشیگری فیزیکی برادرزاده های آموزگار مدرسه زخمی است، حتی به نظر می رسد که او به دلیل کشف این موضوع که اغلب سفیدپوستان او را در حد حیوان در نظر می گیرند، عمیقاً آشفته شده است. ست انسانیت خود را از طریق فداکاری برای دستیابی به آزادی و ارائه سبک

زندگی آزادانه برای بچه‌هایش بیان می‌کند. فرار ست از سوییت هوم^۱ فشاری است که اراده او برای غلبه بر موقعیت‌های غیرقابل تحمل وارد می‌کند، او در زندگی شخصی خود برای به دست آوردن آزادی خویش، دست به خطر می‌زند.

«ناگهان سوییت هوم جلو چشمانش چرخ زد و چرخ زد ... آنجا با تمامی زیبایی بی‌شرمانه اش جلو چشمان او چرخید و چرخید. سوییت هوم هرگز تا این اندازه به نظرش دهشت انگیز نیامده بود و او را واداشت تا از خود بپرسد آیا جهنم هم جای زیبایی است؟» (موریسون ۱۶)

در هر صورت، شخصیت ست، زن بی‌سواد، گنگ، به لحاظ عاطفی پریشان حال با شخصیتی بیگانه همراه با ترس از گذشته و برده حوادث گذشته‌ی زندگی خود است. او قهرمانی است که ترجیح می‌دهد غذا را از رستورانی که در آن کار می‌کند بدزد، سپس دوباره در صف با بقیه جامعه سیاه‌پوستان منتظر بماند که این خود نشان دهنده‌ی آنست که اقدامات ست بازتاب ملاحظات او نسبت به خودش است، و او همانند سایر سیاه‌پوستان منتظر در صف نیست. مسئله‌ی بحران هویت در شخصیت اصلی داستان در این موارد نمود می‌کند. ست برده آزاد شده‌ای است که در واقع هنوز در بردگی آسیب‌ها به سر می‌برد بدین جهت بحران هویتی شخصیت در طرح‌واره داستان مکرر تکرار می‌شود. درعین حال، آنقدر هم مغرور نیست که در هر موقعیتی از دیگران کمک بگیرد. وقتی می‌آموزد که در ذهن خود با تجربیات قبلی روبرو شود، تا بتواند خود را در زمان حال ابراز نماید، خود را از قدرت ظالمانه آن رها می‌یابد و آغاز به تجربه احساس آزادی، صلح و مسئولیت در زمان حال می‌کند. ست به‌عنوان زن سیاه پوست از طرد شدن و خودپنداره و هویت نازل خود رنج می‌برد. زن تحت ستم جامعه‌ای است که مردسالاری در ساختار اجتماعی و فرهنگی آن نهادینه شده است و سیاه بودن زن، کار او را دشوارتر از زنی سفیدپوست، می‌نماید، اینجا انواع مختلفی از بردگی را می‌توان یافت مانند مادر بودن و زن بودن و هر دو در دنیایی مدرن.

شخصیت‌پردازی ست از دیدگاه درهم‌تنیدگی فمینیستی

ست به‌عنوان زنی قدرتمند و مستقل تلقی می‌شود که دیگر نیازی به مردی برای برآوردن نیازهای خود ندارد (اکرام ۳۳). ست در دل‌بند تونی موریسون، وجود خود را صرف تلاش برای جلوگیری از مواجهه با تجربیات و ترس‌های گذشته خود می‌کند. سیدیکا^۲ (۴۲۵) اظهار می‌کند که ست با فمینیسم توصیفی در مبارزه‌اش برای مدیریت یک خود مستقل و به‌کارگیری توانایی‌های بالقوه خود به‌عنوان خود زن، با مکانیسم مردانه که مسیر اجتناب‌ناپذیر یک زن است، داستان را پیش می‌برد. زوبایی^۳ (۵۱) نیز بیان می‌کند که استدلال فمینیستی در دل‌بند با بازی ست در مورد بردگی گذشته و شرایط آزادی

^۱ Sweet Home

^۲ Siddika

^۳ Zobaie

در زمان حال بنا نهاده شده است. بازسازی ست شامل پرداختن و سیر در زندگی گذشته‌اش است. حتی پس از آن، او تلاش می‌کند زندگی گذشته را نادیده بگیرد و آن را جبران کند، نه اینکه غصه بخورد، بپذیرد و روی آن کار کند. وی سعی می‌کند خودش را رها کند تا همه چیز را برای کودکی که آسیب زده است، فراهم کند. در پایان، او قادر است خود را درک کند و مسیری را طی کند که به تمامیت خود نزدیکتر شود.

ترسیم زن در دل‌بند

همه زنان در دل‌بند در برخی ظرفیت‌ها به‌عنوان مادر عمل می‌کنند، شخصیت‌های اصلی مادر بر شخصیت‌های کنونی و ساختار استاندارد/معمولی/عرف رایج، و سیستم‌های بدن و باور ایشان تأثیر می‌گذارند. مادر ست، نشانه خشونت بدنی را به تصویری از هویت تبدیل می‌کند. هویت مادر ست از مسیر گذرگاه میانی [مسیر دریایی از آفریقای غربی به آمریکا به‌ویژه در حمل بردگان] می‌گذرد، شرایط غیرانسانی سیستم برده‌داری، شوک مکانیسم اسیر شدن و انتقال به جایی دور از خانه و تحمیل عنوان برده است. چیزی که وجودش از آن برخوردار نبوده این است که عادت به پذیرش این وضعیت نداشته است. ست بی‌عدالتی را تحمل نمی‌کند. جابه‌جایی‌های ست طی این مدت بدون شک اعمال خارق‌العاده او را به‌عنوان یک مادر آشکار می‌کند. اوریلی^۱ (۱۳۳) این‌طور تعبیر می‌کند: «موفقیت‌های فراوان مادری ست، از اقدام به فرار تا قتل کودکان به‌عنوان اقدامات تعمدی برای مقاومت است که زمینه‌ی آن در احساس انزجار او از بردگی می‌باشد که بخشی از میراث مادرش است. اگر هیچ چیز دیگری از او باقی نماند، نه زبان، نه فرهنگ و نه عشق، او سیستم اعتقادی خود را به ست منتقل می‌کند، مرگ برای آرمانش، از این‌رو، میراثی از مادری عجیب و غریب به ارث می‌برد. مادر ست چه آگاهانه و یا غیرآگاهانه، آن چیزی را انجام می‌دهد که مادران راستین در بند بردگی می‌توانند انجام دهند. مادر ست، مجموعه‌ای از سنت‌ها و استانداردها را به ست منتقل کرد که باعث تقویت نوعی از فرهنگ جامعه، خود کارآمدی و هویت گروهی می‌شود که الزاماً حفظ او طی دوران بردگی و فراتر از بردگی‌اش به او کمک می‌کند (شاو^۲ ۲۵۳). ست از اولویت‌بندی به‌عنوان سیستم حفاظتی استفاده می‌کند، همان‌طور که مادرش پیش از او انجام داد. این‌جاست که مادر شدن به سلاح مقاومت تبدیل می‌شود، امتناع از تداوم استثمار غیرانسانی برده است. ست با امتناع از پذیرش قوانین جامعه مردسالار در مورد برده‌داری، قوانین مربوط به قتل، و سنت‌های مربوط به موقعیت زن، به‌ویژه موقعیت زنی سیاه‌پوست، اتهاماتی را برای خود و اقداماتش می‌پذیرد.

^۱ O'Reilly

^۲ Shaw

زن و مادر نامتعارف پیش می‌روند و ست نخستین زن و تنها نوزادی را که از بردگی به دنیا آمده بود می‌کشد، به دلیل این حقیقت که در برده‌داری انسان‌ها با افراد مختلف به‌عنوان حیواناتی که از حقوق و عقل برخوردار نیستند، رفتار می‌کنند، بنابراین بردگی بدتر از مرگ است، چنان‌که مرگ به زندگی ابدی رهنمون می‌شود، پس حتی مرگ بهتر از این بردگی است. از این پس، به برده فرصت داده می‌شود که صدایی داشته باشد. به‌واسطه‌ی این کودک‌کشی، آنچه که توسط ست در تاریخ نوشته می‌شود، جهان‌بینی که بر پایه‌ی اربابان سفیدپوست استوار است را تضعیف می‌کند. این جهان‌بینی که کاملاً مبتنی بر دوگانگی نژادی و جنسیتی است، انسانیت را برای نژاد سفید لحاظ می‌کند. به‌واسطه‌ی دل‌بند می‌توان پیش‌بینی کرد که بردگی به طرز فکر و عواطف بردگان آسیب جدی می‌زند. دل‌بند تأثیرات عاطفی نئوبردگی را ایجاد می‌کند، در عین حال که هم‌زمان نتایج بردگی را بر روان شخصیت‌ها، به‌ویژه ست، نشان می‌دهد. ست به‌عنوان دختر، می‌داند که مادرش به خاطر برده‌داری محدود شده بود. از این رو، نمی‌توانست به او توجه کند. هرچند ست در کودکی، قادر نبود بی‌علاقگی را که از سوی مادرش دریافت کرده بود، درک کند. ست صرفاً از آسیب و فرار رنج می‌برد. از سوی دیگر، انگیزه ست با این دوگانگی توصیف می‌شود که او عشق خود را با بخشیدن بهشت به دختر بچه‌اش و نجات او از یک زندگی فلاکت‌بار، نشان می‌دهد، زیرا او بر این باورست که بردگی بی‌پایان است و تنها چیزی که می‌تواند تغییر کند، شکل بردگی در آینده است. با این حال، ست آنچه را که زبانزد است، مبنی بر اینکه اظهار شفقت او نیز کشتار است، نمی‌پذیرد. تحقق اصلی روایت نئوبردگی موریسون می‌تواند معرف مسیر آزادی عاطفی و استقلال معنوی باشد. از آنجا که ست زنی آزاد است، به معنای آنکه عاری از دل‌بند، عاری از بردگی، شروع به رهایی از گذشته، رها از سرزنش کشتن نوزاد دخترش به‌منظور محافظت از او و عاری از گناه است. در این مرحله، ست مفهوم کلیشه‌ای بهترین نیت را در جایگاه خودش درک می‌کند. زنی که در «دل‌بند» تاریخ و فرهنگ برده‌داری و روایت برده را در قالب تجربه یک زن بازگو می‌کند، وجود نئوبردگی و سکوت در برابر آن را همراه با ایجاد ضربه‌های شدید و زخم‌های باز در فرهنگ تأیید می‌کند و این‌جاست که ضرورت درک حقوق مدنی و مبارزه فمینیستی حس می‌شود.

ست زنی قوی است که تمام چالش‌های زندگی را با استقامت پشت سر گذاشته و با مشکلاتش روبرو شده و سعی در حل آنها داشته است. آثار شلاق که به شکل درخت بر پشت او باقی مانده بود، به نماد مقاومت و استقامت او تبدیل شده است. ست خطاب به پل می‌گوید:

«من یک درخت بر پشتم و روح در خانه دارم، و چیزی در این میان جز دختری که در آغوش گرفته‌ام نیست. دیگر گریزی نیست - از هیچ، من هرگز از چیز دیگری روی این زمین فرار نخواهم

کرد. من سفری کرده‌ام و هزینه‌ی بلیط آن را پرداخت کردم، اما اجازه دهید چیزی به شما بگویم، پل دی گارنر. هزینه‌اش بسیار گزاف بود!»^(۳)

باور آن برای خواننده دشوار است که آیا این رمان براساس داستان‌های واقعی است یا تنها توسط ذهن و تخیل نویسنده خلق و پردازش شده است. ست می‌تواند همزمان مادری فوق‌العاده و بدترین مادر باشد، و بی‌شک، انقلابی ایجاد کرده است. این شخصیت عمده و کامل نمی‌تواند زن برده بی‌دفاع باشد، وقتی کارهای او، عشق و قدرت این شخصیت، او را بزرگتر و موثرتر از [شخصیت‌های دیگر داستان] آموزگار مدرسه، هالی، پل دی^۱، یا احتمالا کل جامعه مردسالار خود می‌کند. اقدامات او هنجارهای اجتماعی را از هم گسست می‌کند. طرح کلی راهبردهای ست به‌عنوان مادری خوب از طریق ارزیابی بیش فمینیستی مادری مردسالار ترسیم شده است. ست علاوه‌بر این، با استفاده از شخصیت او که مرتکب آن عمل وحشتناک شد، پایه‌ی انسانیت و مادری را بازتعریف می‌کند. ست شخصیت زن و مادر را در گذرگاه میانی به تصویر می‌کشد: زنی که در بردگی به سر می‌برد؛ زنی که از بردگی فرار می‌کند، زنی که بچه‌های خود را از بردگی نجات می‌دهد و او همه این موارد است. ست مظهر هر یک از این زنان و هر زن آفریقایی آمریکایی با تجربه مادری است.

ست به‌عنوان قهرمان داستان تلاش می‌کرد تاریخ غم‌انگیز نئوبردگی را به‌واسطه‌ی تبدیل به موضوعات کامل برای تبدیل شدن به انسانی لیبرال، بیرون بکشد، پس‌زمینه‌ی «خود» به‌عنوان بدنی هوس‌باز را از بین ببرد و برای جایگزین آن به‌عنوان سوژه‌ای عاری از جسم که جنسیت و نژادش، پیوست سیال است، اما به هیچ وجه به آن اشاره نمی‌شود، که اشتیاق زندگی ایجاد کند (اوریلی ۸۶-۸۷). در گفتمان سفیدپوستان از زبان بیبی ساگز بیان می‌شود: «وی گفت: این جسم را دوست داشته باشید. خیلی دوستش بدارید، آنها جسم شما را دوست ندارند» (موریسون ۱۳۵). ست نمونه‌ای از خویش بدون جسم است، او پس از مدتی برای بهبودی خودش از این زخم‌هایی^۲ که بین بدن و باورش ایجاد شده است، تلاش می‌کند. ست زمانی بهبودی را تجربه می‌کند که بخش‌های زخمی و شکاف‌ها را می‌پذیرد و موریسون اهمیت روایت‌های نئوبردگی را برای بازگویی داستان و سوابقی از مقاومت و شفا نشان می‌دهد. تصاویر زنانی که در حال شفای زنان بیمار یا مجروح هستند، یا از زنانی که خود را شفا می‌دهند، به یکی از محورهای رمان‌های زنانه معاصر تبدیل شده است. موریسون و دانشور برای سنجش ظلم‌های گذشته و حال بر زنان و بحث در مورد اینکه چه چیزهایی را می‌توان شفا داد و چه چیزی را نمی‌توان شفا داد، از شفابخشی استفاده می‌کنند. تمرکز زیادی بر

^۱ Paul D

^۲ Trauma

روی چگونگی انجام شفا است. البته بعضی از دردها آنقدر دور ست که نمی‌توان به آن رسید. صدمات دیگر آنقدر عمیق است که ممکن است هیچ امکانی برای التیام وجود نداشته باشد... برخی از دردها تنها از طریق پیوند مجدد با جامعه و فرهنگ زنان قابل التیام است. در مفهوم‌سازی مجدد موریسون از تاریخ، او تلاش می‌کند تأثیر فیزیکی و روانی فرآیند غیرانسانی برده‌داری را بر سیاه‌پوستان آمریکایی تجسم کند. بهبود روانی قهرمان داستان ست به دلیل آیین شفا در قالب «خاطره» او و رویارویی با گذشته سرکوب شده اتفاق می‌افتد. موریسون در رمان هم درد روانی و هم درد جسمی ست را به تصویر می‌کشد تا بر وحشت‌های وصف ناپذیر برده‌داری که در قالب شبخ دختر مرده‌اش «بیلود» مفهوم‌سازی شده است غلبه کند. وی در مواجهه با گذشته‌اش که با جنایت کشتن دخترش برای نجات او از برده‌داری شکست خورده است، ناکام می‌ماند و این خاطره اغلب او را به شکل یک شبخ تعقیب می‌کند، زیرا «هر مرده‌ای که به زندگی بازگردد درد دارد» (موریسون ۲۸۷).

۳- نتیجه‌گیری

هدف اصلی پژوهش حاضر بررسی درهم‌تنیدگی فمینیستی و روایت نئوبردگی در دو جامعه متفاوت به واسطه‌ی تحلیل دو قهرمان زن خلق شده توسط دو نویسنده زن در رمان‌های منتخب به صورت تطبیقی است. هویت جنسیتی و نابرابری در تجسم روایت‌های نئوبردگی مورد ارزیابی قرار گرفت. نتایج نشان می‌دهد که چگونه روایت‌های نئوبردگی، به تجدیدنظر، مخالفت و نگارش مجدد روایت‌های بردگان به‌ویژه افزایش اهمیت آنها، تحت تأثیر مجادله‌های فمینیستی و حقوق انسانی می‌پردازند. پژوهش حاضر نشان داد که چگونه زنان به‌عنوان نویسندگان روایت نئوبردگی بیش از پیش نیازها و حقوق خود را مطالبه می‌کنند. روایت‌های معاصر زنان از نئوبردگی به دلیل توانایی آنها در بیان چالش‌های کنونی و بازتاب خود زنان در آثارشان مورد توجه قرار می‌گیرد. نویسندگان زن برای انتقال مسائل، تجربیات و احساسات خود پیشرفت می‌کنند، زیرا این زنان از همان جامعه و همان جنس می‌نویسند. دانشور و موریسون راویان نئوبردگی در خصوص تلاش و تعهد فمینیستی به غیرانسانی بودن سوابق فرهنگی، یادآوری، حفظ، هویت، جنسیت و ذهنیت، تصویر، و مقابله با نئوبردگی می‌نویسند. اما نوع و نگرش این درهم‌تنیدگی فمینیستی در دو جامعه و فرهنگ متفاوت توسط دو رمان نویس زن در روایت تجربه و چالش فمینیستی در مضامین متفاوتی مطرح شده است زیرا تبعیض نژادی علاوه بر تبعیض جنسیتی در جامعه آفریقایی-آمریکایی حاکم است. موضوع استعمار و استثمار به دلیل تفاوت ماهوی در دو جامعه شرایط شخصیت‌های زن داستان‌ها متفاوت ترسیم نموده است. در جامعه‌ی آمریکایی استثمار، بردگی و بندگی جسمی و فکری هر دو رخ داده است اما در جامعه ایرانی بردگی جایی ندارد و فرهنگ و عرف جامعه در محدودیت‌های فکری و رفتاری زنان نقش کلیدی دارد.

از طریق رویکرد درهم‌تنیدگی فمینیستی و روایت‌های معاصر زنان از نئوبردگی، پژوهشگران دریافته‌اند که ایده‌های نویسندگان فمینیست خواستار مطالبات بسیار بیشتر و برابر با حقوق بشر است و این ممکن است ضرورتی برای لغو نئوبردگی، و برخورداری از آزادی برای کنترل زنان بر بدن و باور خودشان، طی قرن حاضر ایجاد نماید.

این نویسندگان نئوبردگی، آن را اصلاح می‌کنند تا خواست‌های جامعه‌ی جدیدی از خوانندگانی را برآورده سازند که می‌دانند رهایی از بردگی برای تغییر تجربه زنانگی و مادری کافی نبود، بلکه تنها نخستین قدم در تجربه شخصیت کامل بود. نویسندگان داستان‌های نئوبردگی بر حضور دائمی آزاردهنده این تجربه تأکید می‌کنند و از آثار خود برای رویارویی خوانندگان با برده‌داری به‌عنوان بخشی جالب توجه از تجربه‌های موجود (ورسام^۱ ۱۴۱-۱۳۹) در دنیای امروز با جابه‌جایی و تغییر شکل آن، استفاده می‌کنند. یافته‌ها، حاکی از وجود صدایی درهم‌تنیده در مطالعه تطبیقی برای تحلیل شخصیت‌های زن داستان‌های ایرانی و آفریقایی آمریکایی از نگاه فمینیستی است. این هم‌صدایی از دو بافت فرهنگی دو جامعه‌ی دچار نئوبردگی از دو نویسنده زن برمی‌خیزد. دانشور از زاویه‌ی فرهنگی، عقیدتی و مذهبی جامعه ایرانی زمان خود و تلاقی آن با تعلقات عاطفی و بومی به شخصیت‌پردازی زن قهرمان داستان، زری پرداخته و از طرف دیگر موریسون نیز از زاویه‌ی سیاسی، فرهنگی و اجتماعی جامعه آفریقایی-آمریکایی زمان خویش و تلاقی آن با مولفه‌های بردگی، استعمار و استثمار در شخصیت قهرمان زن داستان، ست متمرکز شده‌اند. لذا تجربه‌ها، احساسات و مشکلات شخصیت‌های اصلی زن به خوبی از جنسی متفاوت با هدفی مشترک و آن قصد دستیابی به آزادی از جامعه‌ی مردسالار و رهایی از قیود بردگی به اشکال مختلف را مطرح کرده‌اند. پس از بررسی خوانش فمینیسم درهم‌تنیدگی و روایت‌گری نئوبردگی در *سووشون* سیمین دانشور و *دلبند تونی* موریسون در چارچوب رویکرد شش عنصری شامل ترسیم زن، بازتعریف زن ایده، نقاط ضعف و قوت شخصیت زن اصلی، موضوع روایت از دیدگاه فمینیسم، شخصیت‌پردازی زن قهرمان داستان و شخصیت در روایت نئوبردگی به تفسیر با مثال‌های عینی در داستان‌ها در نتایج پژوهش حاضر می‌توان در چهار بخش: ویژگی‌های قهرمانان زن داستان‌ها و ذهنیت‌گرایی در ابتدا و پایان روایت‌گری، مشترکات و تفاوت‌های روایی در رمان‌ها و ذهنیت‌گرایی ایشان از درد و رنج برده در جامعه‌ی مردسالار به جمع‌بندی پرداخت و شخصیت ست و زری را در مبارزه ایشان علیه نئوبردگی، در کنار هم مورد تطبیق قرار داد: دو زن از دو جامعه و از دو

^۱ Varsam

بستر فرهنگی بسیار متفاوت اما مشترک در یک دغدغه: رهایی از نئوبردگی تحت پرچم در همتیدگی فمینیستی (جدول شماره ۱).

جدول شماره ۱-مقایسه تطبیقی خوانش فمینیسم درهم‌تنیدگی و روایت‌گری نئوبردگی در

سووشون و دل‌بند

ویژگی های قهرمان زن در ابتدای روایت‌گری	
زری	منفعل، گرایش های عدالت خواهی، حمایت گر، فداکار، محافظه کار در استقلال، ترسو، تحصیل کرده، دختر و عروس خانواده معتبر و سرشناس، دچار بحران هویتی، زن تحت ستم مردسالاری در ساختار فرهنگی و عقیدتی
ست	منفعل، گرایش های عدالت خواهی، حمایت گر، فداکار، بی سواد، محافظه کار در استقلال، مغرور، جدی، قوی، بی سواد، برده، آسیب دیده روحی و روانی، آشفته، دچار بحران هویتی، زن تحت ستم مردسالاری در ساختار حاکمیتی اجتماع و برده داری
ویژگی های قهرمان زن در پایان روایت‌گری	
زری	دستخوش تغییر بزرگ و پویا، شفاف‌بخشی توسط خود در پایان
ست	دستخوش تغییر بزرگ و پویا، شفاف‌بخشی توسط خود در پایان
مشترکات روایی	
سووشون	در جستجوی هویت اجتماعی در سطح قابل قبول، مفهوم سازی مجدد از تاریخ
دل‌بند	در جستجوی هویت اجتماعی در شرایط انسانی، مفهوم سازی مجدد از تاریخ
تفاوت های روایی	
سووشون	مضمون بندگی در خوانش فمینیسم درهم‌تنیدگی و رهایی
دل‌بند	مضمون بردگی در خوانش فمینیسم درهم‌تنیدگی و رهایی

این درهم‌تنیدگی فمینیستی در بستر ادبیات تطبیقی به درک نئوبردگی در رمزگشایی آثار ادبی از زبان‌های مختلف و ادبیات جهان کمک می‌کند. کشورها و جوامع در سراسر جهان با تهدیدات و چالش‌های پیچیده‌ای روبه‌رو هستند که از موقعیت جغرافیایی با موقعیت دیگر متفاوت است. اتخاذ رویکرد درهم‌تنیدگی فمینیستی با بحران‌های امروزی به نویسندگان زن، فارغ از ملیت، نژاد، محل زندگی و غیره مفید خواهد بود تا از فرصت‌ها برای بازسازی جوامع بهتر، قوی‌تر، مقاوم‌تر و برابر استفاده کنند. رویکرد درهم‌تنیدگی در تجزیه و تحلیل شخصیت‌های زن اصلی نشان می‌دهد که چگونه هویت اجتماعی افراد می‌تواند به طرق مختلف هم‌پوشانی داشته باشد و تجربیاتی را ایجاد کند که تبعیض علیه یکدیگر را تشدید می‌کند. استفاده از منشور رابط نیز به معنای شناخت زمینه‌ی تاریخی پیرامون هر موضوع است. تاریخ طولانی تبعیض و خشونت، نابرابری‌های عمیقی را ایجاد کرده است که در

وهله‌ی نخست، آسیب‌ها و خساراتی را به برخی متحمل نموده است. این نابرابری‌ها برای نمونه با فقر، نظام‌های طبقاتی، نژادپرستی و تبعیض جنسیتی درهم تنیده است که همه را از فرصت‌های برابر محروم می‌کند. اگرچه رمان‌های سووشون و دل‌بند به دلیل تنوع شباهت‌های فرهنگی-اجتماعی این دو جامعه، به دو اجتماع متفاوت تعلق دارند، اما نویسندگان توانستند دردها، رنج‌ها و عصیان‌هایی را که در اعماق جامعه‌ی ایرانی دوران حضور سایه حضور خاص انگلیسی در ایران قبل از انقلاب بوده است (مانند تأسیس مدارس انگلیسی در شهرهای بزرگ ایران، فعالیت مراکز فرهنگی و آموزشی وابسته به بریتانیا با اهداف سیاسی، بردن و غارت محصولات غذایی و آذوقه‌های ملی برای تغذیه قووشون بریتانیا در زمان قحطی کشور، استفاده و امکانات بدون اجازه از خاک ایران برای جنگ جهانی هر چند ایران با وجود اعلام بی طرفی ایران و غیره). از طرف دیگر، موریسون وضعیت خاصی از استثمار و بردگی نوین آمریکایی که در جریان است را روایت کنند. البته نقطه قابل توجه اینجاست که تفاوت قابل ملاحظه‌ای عملاً در نئوبردگی جامعه‌ی آفریقایی آمریکایی با جامعه‌ی ایرانی زمان رمان سووشون وجود دارد و بازتاب مشابهی ندارند. این دو اثر ادبی، منعکس‌کننده‌ی مشکلات و رنج‌های زنان که دلیل اصلی این دردها، عدم استقلال زنان با ریشه‌های فرهنگی-سیاسی، اما در دو جامعه‌ی متفاوت و رویکردهای فمینیستی متمایز مورد بحث قرار می‌دهد. البته تجربه شخصیت زن دچار آسیب شده در سووشون با زنی که دانشور روایت می‌کند، متفاوت است و موریسون قصد دارد نشان دهد که چگونه جامعه مردسالار تلاش می‌کند تا زنان را از هویت خود محروم کند و به آنها اجازه تصمیم‌گیری یا برخورداری از باورهای خود را ندهد و دچار بحران هویت سازد. شایان ذکر است خوانش درهم‌تنیدگی فمینیسم در جامعه‌ی ایرانی و آمریکا متفاوت است و آسیب‌های وارده بر شخصیت‌های اصلی زن، دو رمان کاملاً متفاوت تجربه شده‌اند اما مهارت روایت‌گری در انتقال این دردها توسط رمان نویسان زن، قابل توجه است. فرهنگ، سنت‌ها و باورهای فرهنگی، اجتماعی و سیاسی نیز به کمک این بینش تبعیض‌آمیز تفاوت‌گونه آمده است. زری و ست، شخصیت‌های زن رمان‌های مورد اشاره، علی‌رغم تفاوت‌هایی در روش و سبک‌شان به دلیل توانایی خاص خودشان، در چارچوب درهم‌تنیدگی فمینیست ی قوی و مصمم هستند؛ آن‌ها علیه نظام‌های مردسالاری در چارچوب متفاوت مبارزه می‌کنند. روحیه‌ی مقاومت و شورش زنان در برابر اصول غیرمتعارف و ناعادلانه فرهنگی و اجتماعی در هر دو رمان آشکار است و خوانندگان را به‌نوعی همزیستی با این شخصیت‌ها سوق می‌دهد و آنها را از شرایط مردسالارانه در جامعه آگاه می‌کردند. با وجود تفاوت‌ها در سبک نوشتاری و داستان‌پردازی در دو رمان منتخب، در ابتدای داستان زن به‌عنوان موجودی منفعل، مطیع مرد و فرهنگ غالب ظاهر می‌گردد اما در میانه و

پایان داستان، شخصیت‌های زن اصلی خلاف وضعیت حاکم بر جامعه‌ی زمان خود، قوی و مصمم نمود می‌کنند و به دلیل توانایی و مقاومتی که دارند، می‌توانند خویشتن و موقعیت ویژه‌ی خود را در یابند. زنان غیرسفیدپوست و آسیایی به دلیل سایه‌های استعماری و پسااستعماری، نژاد و/یا طبقه اجتماعی خود تجربیات بسیار متفاوتی با زنان سفیدپوست غربی دارند و تجربیات آنها به راحتی بیان یا تقویت نمی‌شوند. این مطالعه نشان داد که با وجود تفاوت‌ها در سبک روایی و نگارشی، وجه مشترک در سبک داستان نویسی در هر دو رمان نویس زن مورد مطالعه، در ابتدای داستان، زن به‌عنوان موجودی منفعل، مطیع مرد و عرف جامعه به خواننده معرفی می‌کنند اما در پایان داستان موقعیت کاملاً متحول می‌شود. شخصیت‌های زن دو رمان منتخب، خلاف جایگاه حاکم بر جامعه، قوی و مصمم می‌شوند و به دلیل ایستادگی و توان بالقوه‌ای که دارند، شخصیت‌های زن می‌توانند خویشتن خویش دریابند. یافته‌ها نشان داد که درهم‌تنیدگی روایت‌های مردسالارانه در ایران و نئوبردگی در آمریکا می‌تواند تحت تأثیر پیامدهای استعماری و پسااستعماری و چینه‌های پنهان و آشکار اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و تضاد فمینیستی بر تجسم و تجربه در خوانشی نوین از فمینیسم قلمداد شوند.

درهم‌تنیدگی فمینیستی در مطالعات ادبیات تطبیقی، دیدگاهی ارائه می‌دهد که به‌واسطه‌ی آن می‌توان یکدیگر را بهتر درک کرد و زمینه و مسیری به سوی آینده‌ای عادلانه‌تر برای همه فراهم نمود. این مطالعه، درهم‌تنیدگی فمینیستی و روایت‌های نئوبردگی را در سووشون سیمین دانشور و دلبند تونی موریسون به‌عنوان منشوری نشان داد چگونه گونه‌های مختلف نابرابری، اغلب با هم کار می‌کنند و هم‌افزایی نامطلوب با یکدیگر ایجاد می‌کنند.

References

- Aaaaazeee Koovvirdi a Hiii y eeee rl... "Tee Imag ff Wmm i the rrr ks of mmin Dnnesvrr" *Baharestan Sokhan*, vol.7, no.18, 2011, pp. 31-50. <https://www.sid.ir/paper/168320/fa>
- Abdollahi, Mahnaz, *ii min Dssss aaa's oooooooo*, Ferdowsi Cultural, Political, Social and Literary Monthly Magazine, No. 56-57, 2018, P.3
- Abdollahian, Hamid. *Contemporary Prose Record: Stories, Plays, Scientific Prose*, Translation. Second ed., Nashrepaya, 2000. <https://taaghche.com/book/54183/>
- Atashs mm Ali vvll uti ff mmm yy t frmm Novll Savushun to the Story ff aa ro aa r.. *Month Book of Literature and Philosophy*, no.84, 2004. Pp.96-103. ensani.ir/fa/article/.
- Bauer, Greta R.; Churchill, Siobhan M.; Mahendran, Mayuri; Walwyn, Chantel; Lizotte, Daniel; Villa-Rueda, Alma Angelica. "Intersectionality in quantitative research: A systematic review of its emergence and applications of theory and methods". *SSM - Population Health*. 14: 100798. (2021). doi:10.1016/j.ssmph.2021.100798. PMC 8095182. PMID 33997247.
- Bell, Bernard W. *The Afro-American Novel and Its Tradition*. University of Massachusetts Press, 1987. <https://www.amazon.com/Afro-American-Novel-Its-Tradition/dp/0870236881>
- Beyad, Maryam slttn a aaajja Gyytasi iiis rrrr s Cnnstrectinn nnd Counter-Hegemiii Discorr ses i th Bllvv yy Tnni rrr ris" Research in Contemporary World Literature, vol.24, no.1, 2019, pp. 251-268. Doi 10.22059/jor.2017.226511.1493.

- Cooper, Brittney. "Intersectionality". In Disch, Lisa; Hawkesworth, Mary (eds.). *The Oxford Handbook of Feminist Theory*. Oxford University Press. pp. 385–406. (2016). doi:10.1093/oxfordhb/9780199328581.013.20.
- . "Intersectionality." *The Oxford Handbook of Feminist Theory*, edited by Lisa Disch, and Mary Hawkesworth, Oxford University Press, 2016, pp. 385–406. Doi: 10.1093/oxfordhb/9780199328581.013.20
- Daneshvar, Simin. *Savushun*. Kharazmi Publication, 1969. <https://www.iranketab.ir/book/1502-savushun>
- Doss N Arll. mmmmm sm nnnnii ty in th Nvvll s of Tnni rrr ris"" *PARIPEX Indian Journal of Research*, vol.4, no. 11, 2015, pp. 146 -147. www.worldwidejournals.com/paripex/recent_issues_pdf/2015/November/November_2015_144_7763279_49.pdf.
- Downing, Lisa. "The body politic: Gender, the right wing and 'identity category violations'". *French Cultural Studies*. 29 (4): 367–377. (2018). doi:10.1177/0957155818791075. S2CID 165115259.
- Hajigbbbaae Mmmmm Rzz ddd Nrrges Sll eii. Cmmrrr tt iv uuudy of Female Personality in the Novel *Savashun* and *Al-bab Al-mfft* 11th *International Conference of Persian Language and Literature Development*, 2016. <https://www.sid.ir/paper/843244/fa>
- Harris, A., & Leonardo, Z. (2018). Intersectionality, Race-Gender Subordination, and Education. *Review of Research in Education*, 42, 1 27. <http://www.jstor.org/stable/44668711>
- Harrison, Jade. *The Project on the History of Black Writing*. University of Kansas Press, 2020. <https://projecthbw.ku.edu/uncategorized/toni-morrison-black-feminism/> Accessed 26 May 2020.
- HassazeehMirali, Ali nn yyyzzzz zz Rzzvvi TTh Prbbmmtt ic Hrr in t Nvvll s of Svvs n th ccllll mastr"" *Researches on mystical*

- literature (gowhar-i-guya)*, vol.5, no. 1, 2011, pp.125-146.
https://jpll.ui.ac.ir/article_16329.html
- Hirlllll leeeeeeeeAAll ysisii Tnniooo rrisnn'seeelvvaauuuuuu"Middle East
Journal of Scientific Research, vol.16 no.10, 2013, pp.1419-1423. Doi:
 10.5829/idosi.mejsr.2013.16.10.12021.
- Holley, Lynn C.; Mendoza, Natasha S.; Del-Colle, Melissa M.; Bernard,
 Marquita Lynette. "Heterosexism, racism, and mental illness
 discrimination: Experiences of people with mental health conditions and
 their families". *Journal of Gay & Lesbian Social Services*. 28 (2): 93–116.
 (2016). doi: 10.1080/10538720.2016.1155520. S2CID 147454725.
- Hooks, Bell. *Ain't I a woman: Black women and feminism* ([Second edition] ed.).
 New York. ISBN 978-1-138-82148-4. OCLC 886381091. 2015.
- Horton, Dana Renee. *Gender, Genre, and Race in Post-Neo-Slave Narratives*.
 Lexington Books, 2022.
<https://rowman.com/ISBN/9781793619136/Gender-Genre-and-Race-in-Post-Neo-Slave-Narratives>
- Hutchinson, Janet. R. "Feminist Theories and Their Application to Public
 Administration." *Women in Public Administration: Theory and Practice*,
 edited by Maria J. D'Agostino and Helisse Levine, Jones & Bartlett
 Learning, 2011, p. 8.
- Ikram yy r mmmmr ttiv Alll ysis ff 'Bll vvdd' 'G Hll t Chil" b
 Tnni oo rris... " *International Journal of Scientific and Research
 Publications*, vol.8, no.9, 2018, pp. 560-567.
<http://dx.doi.org/10.29322/IJSRP.8.9.2018.p8176>
- Kafafi, Mohammad Abdul Salam. *Comparative literature: A Research on the
 Theory of Literature and Narrative Poetry*. 1st ed., Beh Nashr Astan Qods
 Razavi Publications, 2003. <https://www.gisoom.com/book/1268675/>

- Kdddvvi aaaa mmddkzzem aa rziy rrrr viii rrrrr rtterizati of the
mmth tttt ggnnist i th Nvvll s ff yyyy Aooo's Husb vvv.s....
Persian letter, no.48, no. 49, 2009, pp. 71-86.
<http://ensani.ir/file/download/article/20120413174951-5163-138.pdf>
- Keizer, Arlene R. *Black Subjects Identity Formation in the Contemporary Narrative of Slavery*, Cornell University Press, 2004.
<https://www.jstor.org/stable/10.7591/j.ctv3mtbw2>
- Kennon, Raquel. *Neo-slave Narratives*, Oxford University Press, 2017. DOI: 10.1093/OBO/9780190221911-0017.
- "What Does Intersectional Feminism Actually Mean?" International Women's Development Agency, 11 May 2024.
- . "Character Analysis of Sethe i Tnni oo rris" s Bll vv"" CRAM, 20 Feb. 2023, <https://www.cram.com/essay/Character-Analysis-Of-Sethe-In-Toni-Morrisons/P3PF8YLGRE45>
- . "Beloved by Toni Morrison". *Free essays-PhD essay.com*, 30 Mar. 2021, <https://phdessay.com/beloved-by-toni-morrison/>
- . WWtt Dees Itt rrsectillll Fmnnii sm Attlll ly ee nn"" *International Women's Development Agency*, 11 April 2018, <https://iwda.org.au/what-does-intersectional-feminism-actually-mean/>
- Lindsey, Linda L. *Gender Roles: A Sociological Perspective*. 6th ed., Routledge, 2015.
www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9781315664095/gender-roles-linda-lindsey.
- López-Pellisa, Teresa. "Irrrrr rr riate/D aatt astic: A oooaaasal yyyddd mmmiii sm CLCWeb: Comparative Literature and Culture, vol. 22, no. 4, 2020. doi.org/10.7771/1481-4374.3707
- Mahmoudian, Mehdi. *Novel Theory and Characteristics of Persian Novel*. Farzan Roz Publication House, 2003.
<https://www.adinehbook.com/gp/product/9643211813>

- aa mrr ll Nasrull aaaa lysis ff Tcc i rrr risnn's Novll s""*Literary Theory and Criticism*. [https:// literariness.org/2018/06/11/analysis-of-toni-morrison-novels](https://literariness.org/2018/06/11/analysis-of-toni-morrison-novels). Accessed 11 June 2018.
- Mehrnoosh Arzaghi; Mahboobeh Fahimkalam; Mohammad reza Mohseni. "A ttst strttt rr alist Fmnni st Raaii gg ff Assi Djebrr's nnntasia: An Algerian Cavalcade Based on Héleee Ciuuus' nn rigrryy's Theories". *Research in Contemporary World Literature*, 27, 2, 2023, 674-696. Doi: 10.22059/jor.2020.304540.2002
- Mehrpouyan, Azadeh, and Elahesadat Zakeri. "Critical Feminist Discourse and Authorial Identity in Contemporary Womnn's Writers: ooo lf, Deeesvrr, and Farrokhzad." *Journal of Critical Studies in Language and Literature* 4.2 (2023): 30-39.
- Mehrpouyan, Azadeh, and Seyedeh Samereh Abbasnezhad Banehmir. mmmiii sm mmmiii Cll tur i ddd rr mmm rr iters' rrr ks: With Speii al Refrrcce to A xxxt nn Arrr eeeee e *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, vol.158, 2014, pp.199-205. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.12.073>
- ii Inni aarzeee.. Iltt rrv i with mmin Dnnesvrr"" *On the Shore of Wandering Island: Celebration Letter of Dr. Simin Daneshvar*, edited by Ali. Dehbashi, 1st ed., Sokhan Publication, 2004.
- Morrison, Toni. *Beloved*. Alfred A. Knopf Inc, 1987. <https://www.amazon.com/Toni-Morrison-BELOVED-Alfred-Knopf/dp/B08961LSF9>
- Murphy, Laura T. *Survivors of Slavery: Modern-day Slave Narratives*, Columbia University Press, 2014. <http://cup.columbia.edu/book/survivors-of-slavery/9780231164221>

- Nurollahi, Mohammad Reza, Ahmadzadeh, Shideh. "Examining the identity crisis in the novel *Delband* by Toni Morrison". *Criticism of foreign language and literature*, 4, 2, 2013.
- O'Reilly, Andrea. *Toni Morrison and Motherhood: A Politics of the Heart Paperback*, State University of New York Press, 2004, pp. 86- 87, p.133.
<https://www.amazon.com/Toni-Morrison-Motherhood-Politics-Heart/dp/0791460762>
- Rezai, Azam, and Seyed Mohammad Marandi. "Intersectionality and American Subjectivity in Toni Morrison's *Beloved*". *Research in Contemporary World Literature*, vol.15, no.59, 2010, pp.21-40.
https://jor.ut.ac.ir/article_22218.html.
- Runyan, Anne Sisson (2018). "What Is Intersectionality and Why Is It Important?" *Academe*. Vol. 104, no. 6. (2018). American Association of University Professors.
- Rysyryy, Asraf H. "The Neo-slave Narrative". *The Concise Oxford Companion to African American Literature*, edited by William L. Andrews, Trudier Harris, and Frances Smith Foster, Oxford University Press, 1997, pp. 533–535.
<https://dokumen.pub/the-concise-oxford-companion-to-african-american-literature-019513883x-9780195138832-9780199916498-0199916497.html>
- . *Neo-slave Narratives: The Studies in the Social Logic of a Literary Form*. First ed., Oxford University Press, 1999, p. 3.
<https://www.amazon.com/Neo-slave-Narratives-Studies-Literary-American/dp/0195125339>
- Saighoe, J. E., *Construction of Female Identity in the Neo-slave Narrative: A Comparative Study of Toni Morrison's *Beloved* and *a Mercy**. 2018. University of Ghana, MPhil Thesis.
<http://ugspace.ug.edu.gh/handle/123456789/32583>

- Sarmashghi, Fatem. Literature: a study of the motherly Nihilism. *Quarterly HonarBahar Publication*, no. 79, 2019, pp.7-33. <http://ensani.ir/file/download/article/20120326174628-5123-509.pdf>
- www.taherianie.com. Mothering: Ideology, Experience, and Agency. Edited by Evelyn Nakano Glenn, Grace Chang and Linda Rennie Forcey, 1st ed., Routledge, 1994, p.253. <https://doi.org/10.4324/9781315538891>
- Shiranipour, Rouhangiz. "Mother's Rights Writing in Iran." *Changing English Studies in Culture and Education*, vol.9, no.1, 2002, pp.35-45. <https://doi.org/10.1080/13586840120112314>
- Siddika, Mahmoda Khaton. "The Metamorphosis of Normative Feminism in Pride and Prejudice as Descriptive Feminism in Beloved: Inevitable Path of a Woman." *Mediterranean Journal of Social Sciences* 4.13 (2013): 425-435.
- Smith, Valerie. "Narratives." *The Cambridge Companion to the African American Slave Narrative*, edited by Audrey Fisch, Cambridge University Press, 2007, pp. 168-186. <https://doi.org/10.1017/CCOL0521850193>
- Spaulding, A. Timothy. *Re-forming the Past: History, the Fantastic, and the Postmodern Slave Narrative*. Ohio State University Press, 2005, p.25. <https://muse.jhu.edu/book/28266>
- Talaei, M. "The consideration of Ellen Showalter's aspects of feminism critic in "Noghreh, dokhtare daryaye Cabol" written by Homeyra". *Research in Contemporary World Literature*, 23, 2, 2019, 433-460. Doi: 10.22059/jor.2019.215027.1443
- Tyylor, Ul-Y. "The Black Scholar: A Study of the Black Scholar." *The Black Scholar*, vol.28, no.2, 2015, pp. 18-28. DOI: 10.1080/00064246.1998.11430912. Published online: 14 Apr 2015

- Tomlinson, Barbara. "To Tell the Truth and Not Get Trapped: Desire, Distance, and Intersectionality at the Scene of Argument". *Signs: Journal of Women in Culture and Society*. 38 (4): 993–1017. (2013). doi:10.1086/669571. S2CID 144641071.
- Tucker, Abigail. "How Much is Being Attractive Worth?" Smithsonian, 2020.
- Varsam aa ri.. "T Rmmmmrrr rr Ntt to Rmnmrrr : Trmmmmic ee mrry and the gggccy ff aaavrry i Ott avi Btt ler's Kiddr nn Tnni Mrr risnn's Bll vv"" Black Studies Papers vol.1, no.1, 2014, pp.125–41. <https://media.suub.uni-bremen.de/bitstream/elib/3031/1/00103781-1.pdf>
- Zinn, Maxine Baca; Dill, Bonnie Thornton (1996). "Theorizing Difference from Multiracial Feminism". *Feminist Studies*. 22 (2): 321–331. (1996). doi:10.2307/3178416. JSTOR 3178416. ProQuest 233181156 Gale A18800342.
- ZOBAIE, OLA AYAD KAREEM. *Magical Realism in Contemporary Novels Beloved and Wise Children Feminist Reading*. Diss. 2022.